

Szabó Kálmán rajza.

BÚTORIPARUNK HELYZETE.

Az egész művelt magyar közönség élénk érdeklődéssel foglalkozik mostanság azzal a – mindkét félen nemes fegyverekkel vívott – tollharcral, melyet a magyar bútorigar föllendítése ügyében *Atzél* Béla báró, e finom ízlésű és szókimondó főúr és *Gelléri* Mór, az iparegyesület igazgatója és iparügyeinknek lelkes szószólója vívtak meg. Lapunk – sajnos – sokkal hosszabb időközökben jelenik meg, semhogy a küzdelemben aktív részt vehetne; viszont azonban kötelességünk a magyar iparművészet egyik igen jelentékeny ágának ebben a vitális kérdésében a mi véleményünknek is nyíltan kifejezést adni. Teszszük ezt a következőkben:

A tényállást a napi sajtó útján olvasóink is bizonyára mind ismerik. *Atzél* Béla báró már régebb idő óta a Park-klub és az Országos kaszinó számára nagy bevásárlásokat tett Londonban. *Gelléri* Mór a „Magyar Ipar“-ban figyelmezteti a bárót, hogy talán elég is volna már mintának az angol bútorokból; készíttessék a megrendelők a többi felszerelést a magyar iparosoknál, ha kell angol mintára, de vessenek súlyt a magyar stílusra is. *Atzél* Béla báró erre nyílt levélben felel, mondván, hogy neki nem kell magyar stílus, mert az cifra, nem kell tervrajz, mert azt nem érti meg senki. Az egyedüli üdvöztető csak a most végződő század angol bútora; ettől elütőt – magyarost – csinálni ne is törekedjünk, mert célt érni nem fogunk.

Nos hát, jóllehet a báró úr érvelése szellemes fordulatokban gazdag, éppen nem meggyőző; következtetései pedig művészi iparunkra nézve határozottan veszedelmesek.

Addig, ameddig külföldi iparművészi termékek behozatala arra szorítkozik, hogy azok hazai iparosainknak és a művelt közönségnek tanulásra alkalmas *mintával* szolgáljanak, teljesen egyetértek a Park-klub érdemes igazgatójával. Nagy nemzetek minden törekvésükben, így művészi alkotásaiknak formaváltozásaiban is előbb érnek a célhoz, mint a kicsinyek és így ez utóbbiak – néhány igen ritka energiával megáldott nemzedéket kivéve – az előbbieket csak követhetik. Hogy *Atzél* báró mintául a mostanság virágzó angol műipart választotta, az csak az ő jó ízléséről tanúskodik.

De ha nem akarjuk azt, hogy országunk a divatot adó nemzetnek művészi tekintetben provinciájává és majdan összes selejtes termékeinek piacává váljék, iparosaink pedig ne kontármásolók, hanem teremtő művészek legyenek: akkor elégedjünk meg, hogy jó mintákat adtunk iparosainknak és törekedjünk arra, hogy ezen minták *szellemében* és

ne csak külső formáiban a mi iparosaink dolgozzanak, teremtsenek tovább. A külföldi behozatal legyen egy termékenyítő mag, de ne egy mindent elfojtó, elnyelő áradat.

Ilyen értelemben véve igenis van szükségünk mecénásokra, akik nem mint *Atzél* báró mondja „mi, a Park-klub tagjai, ami szépet találni fogunk (már t. i. a külföldön), azt mind be fogjuk hozni és folyton-folyvást küszöbölni és helyettesíteni fogjuk még szebb által... hanem akik a saját, finomodott ízlésükkel a mi iparosainkat nevelik, vagyonuk morzsáival a mi iparosainknak, művészeinknek adnak alkalmat

kiválóbb alkotásokra. És ki lenne jobban hivatva erre, mint éppen nagy klubjaink, kaszinóink, mágnásaink, kereskedőink? Az örömvölgy-utcai szatócs nem fog Théknel, Gelbnél és ezeknek kollegáinál megrendeléseket tehetni és ha azok, a kik tehetnék, egészen a külfölddel szolgáltatják ki magukat, akkor tényleg nincs mit „erőlködnünk“ és „experimentálnunk“. Nyisson *Maple* egy fiók-raktárt nálunk, ahol szükségleteinket beszerezzük. Az előforduló javításokat aztán esetleg megcsináltathatjuk Csepreghynél vagy Kramernál.

Egy nagy nemzet sem átalott más nemzetek műveltségéből, művészetéből kölcsönözni.

Így a rómaiak a görögöktől, a mók és frankok Bizantótól, a franciák az olaszoktól, németek és angolok a franciáktól stb. De a régi királyok, kalifák és nagy miniszterek nem elégedtek meg az idegen művészi formáknak pusztá utánzásával, hanem az idegen, de fejlettebb művészet szellemét bele ójtották saját népük művészi

individuálitásába, anélkül, hogy ezt az utóbbit elfojtani akarták volna. Azért a tanulásnál is jobb metódust követtek, mint mink. Ők nem *mintákat*, hanem *mestereket* hoztak a külföldről. A minta csak utánzásra csábít, a mester, az teremteni tanít.

Szabadjon végre még egy pár szót a „magyar stilus“ körül kifejlődött vitához szólanom. *Gelléri* felszólalásának csak egy sebezhető pontja volt, hogy a „magyar stilust“ is bele keverte a vitába. A szemes báró föl is ismerte rögtön azt az Achilles sarkot és iparkodott – valljuk meg őszintén – nevetségessé tenni a dolgot, előhozakodván azonnal ama bizonyos tulipános ládával, meg az iparművészeti múzeum arkitektúrájával és

mondván, hogy azokhoz az *Árpádoknak*, *Nagy Lajosoknak*, *Mátyásoknak* stb. semmi közük sem volt. (Tisztelettel kérdem, vajjon a *Plantagenet*, a *Yorkok* meg a *Tudorok* magukénak vallanák-e a modern angol stilust?) Hogy magyar *népies* stilusunk régtől fogva volt, azt a fenmaradt ereklyékből tudjuk és hogy ezt a stilust egy-

Hohnjec J.

Boros R.

Horti P.

időben a műveltebb magyar körök is megkedvelték, divatba hozták, csiszolták, finomították és a reneszánsz elemeivel fölfrissítették, azt hazánkban XVI–XVII. századbeli művészeti alkotásai bizonyítják.

Förk E.

Förk E.

Förk E.

Havranek F.

Nagy S.

Tull Ö.

De hagyjuk a népies stílust. Az most nincs divatban és lehet, hogy nem is kívánatos, hogy ebben a formájában divatba jöjjön. Tehát „magyar stílus“-ról, midőn nem a népies stílust értjük alatta, igazán ne beszéljünk, mert az most nincs, aminthogy nincs sem francia, sem német, sem olasz stb. stílus. Más kérdés azonban, hogy keleti fatálizmussal hiábavalónak jelez-zünk-e minden törekvést, amely egy bizonyos stílus keretében, annak egy speciális magyar válfajához vezet? Nem és százszor nem. A magyarság nem lelki szegény még, nincs művészi individuális és akaratérő hiányá-
val. A belga kis nemzet, mégis tudott egy speciális belga reneszánszt teremteni; a dán nemzethez is van egy külön reneszánsza, az osztráknak speciális barokkja, a csehnek másokétól elütő gótikája. És csak a magyarság, amikor mostanság teljesen szabad akaratával rendelkezik, ne tudná a művészi ipar modern principiumait ízléséhez, szokásaihoz hangolni? Persze, hogy fogja tudni, de először akarnia kell.

Hogy miként értem én azt, hogy idegen alkotások magyaros zamatot kapjanak, azt egy-két példán könnyű megmagyaráznom. Vegyünk p. o. egy modern angol karosszékot, amely nem szép ugyan de kényelmes. Ezt úgy a hogy van, az angolt kielégíti, de a magyar nem. A magyar másképp ül mint az angol; a lábát nem szereti az asztalra fölrakni, a hátradülést sem kedveli. Egy szolgálilag utánzótt angol fauteuil tehát nem elégíti okvetlenül a magyar kényelmet. Világos hogy nekem annak a fauteuilnek a *szereketén* kell módosítanom, ha azt akarom, hogy az az én kényelmem-

Böhm J.

Abt S.

Vaskovits E.

nek is megfelelően; a lábait magasabbra kell vennem, a támlájának meredekebb hajtást kell adnom. Nézzünk egy angol dressoirt, vagy akár egy egész ebédlőt. Az angolnak mindegyik társadalmi osztálya este — tehát lámpafénynél ebédel. Aki teheti frakkot és kivágott ruhát ölt. A lámpafényhez illeszkedik a terem díszítése, a frakkhoz és selyemruhához a bútort. A husokat az asztalon vagy a dressoiron vágják föl, ezek a bútorok tehát e követelményekkel is számolnak.

Nálunk — a középosztályt értem — 12-től 4 óráig, tehát napfénynél és cheviotteban ebédeznék; a dressoirt csak a tányérok, poharak és evőeszközök stb. elhelyezésére használják, a hors- d'oeuvres-ös és teás asztalkákat főlegesen lukszusnak tartják. Mindebből az következik, hogy mi vehetjük ugyan az angol ebédlőt mintául, de tetemes változtatásokat kell rajta tennünk, ha azt akarjuk, hogy azt okosan a mi szokásainkkal összeegyeztessük.

A díszítő elemek megváltoztatásában igen nagy tapintattal kell eljárunk, mert a tárgy még nem lesz magyaros, ha pl. az azt díszítő akantusz levél helyett pávafarkat, a rozetta helyett szegfűt stb. alkalmazunk. Azt kell kutatnunk, hol szokta meg a mi szemünk a gazdagabb díszítést (a párkányban-e,

Beck F.

Sándor B.

Dörre T.

Vannay F.

Sándy Gy.

Csízik Gy.

a talapzaton-e stb) és hol elégszik meg a puritán egyszerűséggel is? Hol jöjjön a díszítés a szerkezettel szerves összefüggésbe, hol lehet az csak applikáció?

Ilyen és hasonló, első pillanatban talán kicsinyesnek látszó megfigyelések és kérdések vetik föl magukat, ha arról van szó, hogy egy idegen termék, a mi földünkbe átültetve ott termő talajra akadjon. Ezt persze csupán a „minták“ nem fogják megcselekedni. Ide „mester“ kell és legyünk e mesterek mi magunk. Erre törekszik a „Magyar Iparművészeti Társulat“ is. Tartok tőle, hogy Atzél báró úr nem is látta a Társulat aegise alatt készült utóbbi alkotásokat, mert azokra ugyan nem lehet rájuk fogni, hogy cifrák vagy tulipánosak. Egyszerűek, modernnek bíznak azok, de iparkodnak számolni a mi szokásainkkal és a mi izlésünkkel. És ez így van helyesen. Mi nem fogunk egy „magyar stílust“ teremteni, de megteremthetjük valamely modern törekvésnek egy magyaros válfaját. A fiaink és unokáink dolga legyen és azoknak tehetségén fog múlni, hogy a megkezdett uton tovább haladva, e válfajt tovább fejlesszék és jellegében mindinkább kidomborítsák.

Fittler Kamill.

A LEVÉLBÉLYEG PÁLYÁZAT.

A M. I. legutóbbi száma közölte a pályázatra való felhívást, a melyet a kereskedelemügyi miniszter kezdeményezésére a m. orsz. képzőművészeti tanács tett közzé.

E szerint „a kereskedelemügyi m. kir. miniszter súlyt helyezvén arra, hogy az értékjegyek rajzában oly művészeti sajátosság nyilvánuljon meg, a melytől a magyar képzőművészet fejlettségi fokára a póstajegyek világforgalma útján is kedvező következtetés legyen vonható“ pályázat útján akarja a korona értékek életbe léptetése következtében szükségessé vált új bélyegek minta rajzait beszerezni.

A pályázat határideje március 15-én járt le. A kitűzött időre beérkezett 56 pályázótól összesen 166 rajz. Utólag még négy rajzot küldött be Hány Gyula festőművész, amely elkésve érkeztén, figyelembe nem jöhetett.

A pályázat jury-jébe a m. orsz. képző-

művészeti tanács megválasztotta Ráth Györgyöt elnöki minőségben, továbbá Lotz Károlyt, Benczúr Gyulát, Fadrusz Jánost és Feszty Árpádot. A kereskedelemügyi miniszter megbízásából Oberhäusser Lajos póstatanácsos, az államnyomda képviselőjében pedig Zárday József h. igazgató volt tagja a jurynek, a mely március hó 30-án döntött a pályázat sorsa felett. A jury határozatát az illetékes forum eddig még nem hozta nyilvánosságra s ezért azt csak lapunk legközelebbi számában közölhetjük.

Több művész szives engedelmevel azonban módunkban van, a pályázaton részt vevő művek közül huszonhatot olvasóinknak már most bemutatni.

Az összes rajzok egyébként április 3-ától kezdve rövid ideig az orsz. iparművészeti múzeumban ki lesznek állítva.

Gy.

